

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om transportservice

Till kommunikationsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om transportservice (RP 182/2024 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till kommunikationsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Kirsi Miettinen, kommunikationsministeriet
- dataombudsman Anu Talus, dataombudsmannens byrå
- professor Ida Koivisto
- professor Olli Mäenpää.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om transportservice ändras.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagens förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning. Enligt regeringens uppfattning kan lagarna stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter för bedömningen

(1) Propositionen kompletterar och preciserar Europaparlamentets och rådets förordning om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel och Europaparlamentets och rådets förordning

Utlåtande GrUU 1/2025 rd

om elektronisk godstransportinformation. I propositionen föreslås det bestämmelser om organiseringen av de nationella system för informationsutbyte som förordningarna förutsätter. Uppgifterna tilldelas enligt förslaget dels Transport- och kommunikationsverket, dels Trafikledsverket. Ämbetsverken kan dock anskaffa informationstjänsterna från Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab.

(2) De föreslagna bestämmelserna är av betydelse framför allt med avseende på grundlagens 10 § om skydd för privatlivet, 12 § 2 mom. om offentlighetsprincipen och 124 § om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter.

Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab

(3) Enligt förslaget till 154 b § anvisas Trafikledsverket de uppgifter som gäller den nationella åtkomstpunkten i fråga om förordningen om distributionsinfrastruktur. Ämbetsverket kan anskaffa den aktuella informationstjänsten och de relaterade uppgifterna från Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab. När det gäller systemet för utbyte av elektronisk godstransportinformation föreslås att uppgiften enligt 154 c § i lagförslaget ska tilldelas Transport- och kommunikationsverket, som på motsvarande sätt kan anskaffa denna informationstjänst från Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab.

(4) Att anförtro ett statsägt aktiebolag en offentlig förvaltningsuppgift är av betydelse med tanke på 124 § i grundlagen (se t.ex. GrUU 16/2018 rd, GrUU 50/2017 rd, GrUU 8/2014 rd). Enligt paragrafen kan offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag eller med stöd av lag anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och om det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt kan dock bara anförtros myndigheter.

(5) Enligt förarbetena till 124 § i grundlagen är utgångspunkten att offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag kan anförtros andra än myndigheter. Eftersom framför allt skötseln av offentliga tjänster bör kunna ordnas smidigt och det inte i fråga om sådana uppgifter med hänsyn till syftena med regleringen finns behov av detaljreglering i lag, ska det också vara möjligt att med stöd av lag genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Också befogenheten att överföra uppgiften ska härvid grunda sig på lag (RP 1/1998 rd, s. 179/II). Grundlagsutskottet har konstaterat att en offentlig förvaltningsuppgift kan anförtros andra än myndigheter också genom avtal som ingås med stöd av lag (GrUU 11/2004 rd, s. 2/I, och GrUU 11/2002 rd, s. 5/I). Utskottet har med avseende på 124 § i grundlagen också bedömt reglering som i hög grad motsvarar det nu aktuella lagförslaget (GrUU 16/2018 rd). Utskottet har ingenting att anmärka mot den grundläggande lösning om överföring av uppgifter som valts i det aktuella regleringssammanhanget.

(6) I propositionsmotiven (s. 35) sägs det att om uppgiften med stöd av lagen överförs till Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab är det i regel inte fråga om utövande av offentlig makt, och således blir lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (nedan offentlighetslagen) inte tillämplig till den del. Grundlagsutskottet fäster dock uppmärksamhet vid 5 § 2 mom. i offentlighetslagen, enligt vilket lagen också tillämpas på handlingar som har upprättats på uppdrag av en

Utlåtande GrUU 1/2025 rd

myndighet. I ljuset av propositionsmotiven kan det kvarstå en oklar eller åtminstone ofullständig bild av hur offentlighetslagen ska tillämpas. Kommunikationsutskottet bör i betänkandets motivering förtydliga att offentlighetslagen tillämpas på de handlingar som Fintraffic Ab har upprättat med anledning av ett uppdrag som en myndighet gett bolaget.

Straffrättsligt tjänsteansvar

(7) Till lagen fogas enligt propositionen en ny 154 d § som föreskriver om tjänsteansvar för uppgifter som överförs till Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab. I bestämmelsen anges vilka informationstjänster regleringen ska tillämpas på. Utöver de föreslagna 154 b och 154 c § omfattar bestämmelsen också gällande 154 och 154 a §.

(8) Grundlagsutskottet noterar dock att enligt 154 § 2 mom. i den gällande lagen om transport-service tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på personer som är anställda hos Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab när de utför uppgifter som avses i samma lag. Den nu föreslagna regleringen verkar således överlappa den gällande regleringen om tjänsteansvar. Kommunikationsutskottet bör förtydliga förhållandet mellan den föreslagna regleringen och den gällande 154 § för att undvika tolknings- och tillämpningsproblem till följd av en eventuellt överlappande ansvarsreglering.

Publicering av uppgifter om personer som utövar offentlig makt

(9) I nya 203 a § föreslås det bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets rätt att på sin webbplats offentliggöra namn, kontaktuppgifter, verksamhetsområde och rättigheter som gäller en person som har behörighet, auktorisation, fullmakt eller motsvarande utfärdad av ämbetsverket och som med stöd av detta kan utföra läkarundersökningar eller bedöma prov som är nödvändiga för att erhålla ett annat personligt tillstånd utfärdad av ämbetsverket. Enligt propositionsmotiven (s. 36) resulterar förslaget i ett myndighetsregister, som innehåller filtrerade uppgifter från trafik- och transportregistret och som är nödvändiga för att nå dessa personer som utför uppgifter som motsvarar myndighetsuppgifter.

(10) Det föreslagna registret behövs enligt propositionsmotiven (s. 36) för att säkerställa att de tjänster som tillhandahålls av personerna i fråga som faller inom ramen för utövande av offentlig makt är mer tillgängliga för de personer som behöver dem. Den föreslagna möjligheten att på webbplatser offentliggöra uppgifter om personer som utövar offentlig makt gäller endast en begränsad grupp personer som sköter lagstadgade uppgifter. Enligt motiven (s. 37) är förslaget begränsat i fråga om de uppgifter som offentliggörs så att endast uppgifter som är nödvändiga för den tillståndssökande kan offentliggöras. En person har dessutom alltid ha rätt att förbjuda offentliggörande av sina uppgifter.

(11) Utskottet har bedömt flera propositioner där det föreslås bestämmelser om möjligheten att i datanätet som informationstjänst publicera uppgifter som bland annat innehåller personuppgifter (t.ex. GrUU 101/2022 rd, GrUU 17/2021 rd, GrUU 17/2019 rd, GrUU 2/2017 rd, GrUU 17/2016 rd). Utskottets vedertagna utlåtandepaxis är att det i personregister som ska läggas ut i ett allmänt datanät inte ska gå att söka uppgifter på stora grupper, utan till exempel endast enskilda sökningar (t.ex. GrUU 2/2018 rd, GrUU 17/2018 rd, GrUU 17/2019 rd). Utskottet har i vissa situa-

Utlåtande GrUU 1/2025 rd

tioner ansett att en sådan avgränsning är ett villkor för att ett lagförslag ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 32/2008 rd).

(12) Grundlagsutskottet har betonat (GrUU 28/2022 rd, stycke 10) att även denna praxis visar att offentligheten för handlingar och upptagningar enligt 12 § 2 mom. i grundlagen inte medför någon skyldighet att publicera i datanätet. Utskottet har ändå ansett att det är möjligt att offentliggöra personuppgifter i form av en offentlig informationstjänst, om argumenten för det är godtagbara med tanke på garantierna för rättsskydd och de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 2/2017 rd, GrUU 65/2014 rd, GrUU 32/2008 rd). Utskottet har ansett att sådana godtagbara mål bland annat är att stärka medborgarnas tillgång till information och rättssäkerhet inom social- och hälsovården (GrUU 32/2008 rd och GrUU 65/2014 rd). Mot bakgrunden av proportionalitetskravet bör man dock fråga sig om registret behövs och hur omfattande det i så fall ska vara (GrUU 32/2008 rd). Utskottet har inget att anmärka på de anförda grunderna för den nu föreslagna regleringen.

(13) Med tanke på hur pass tillgänglig informationen på webben är och hur stor spridning den får jämfört med de traditionella informationskanalerna har grundlagsutskottet ansett det motiverat med exempelvis en avgränsning på lagnivå enligt vilken endast personuppgifter som är nödvändiga med tanke på tillgången till information ska publiceras i protokoll som blir offentliga på webben (GrUU 63/2014 rd, s. 6/I). Enligt den nu föreslagna 203 a § är de uppgifter som publiceras namn och kontaktuppgifter i anslutning till utövandet av verksamheten, uppgift om verksamhetsområde samt uppgift om vilka uppgifter en person har rätt att sköta. Som kontaktuppgift får telefonnummer, e-postadress eller webbplats publiceras och som verksamhetsområde en kommun eller ett landskap. Utskottet har inte heller till denna del något att anmärka mot den föreslagna regleringen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet föreslår

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utlåtande GrUU 1/2025 rd

Helsingfors 18.2.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Vilhelm Junnila saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Atte Kaleva saml
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Mira Nieminen saf
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Onni Rostila saf
medlem Ville Skinnari sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Elisa Gebhard sd

Sekreterare var

utskottsråd Johannes Heikkonen.